

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

XXV. ÉVFOLYAM

1943 12. SZÁM.

A L A P I T O T T A : R A V A S Z L Á S Z L Ó

T A R T A L O M :

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ IGE TÜKRÉBEN.

E. Thurneysen: Örvendezek . . .
(Ifj. Farkas Jenő fordítása.)

Tőkés István: Egyház és állam.

Kiss Lajos: A misszió és a Szentlélek.

Palkó János: Az egyes tantárgyak
összekapcsolása.

LELKÉSZNÉK SZÁMÁRA.

Dávid Gyuláné: Mit tehet a lelki-
pásztor felesége a reverzális elleni
küzdelemben?

IRODALOM.

Tőkés István: László Dezső: Ige —
hit — egyház.

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK: DR. IMRE LAJOS, DR. TAVASZY SÁNDOR

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGYÉVRE 8 — PENGŐ. — EGYES SZÁM ÁRA 80 FILLÉR

KÉRELEM.

Tisztelettel kérjük lapunk előfizetőit, hogy az előfizetési díjakat minél sürgősebben küldjék be. Mivel már többször is közöltünk erre vonatkozó felhívást a lapban és csekklapot is küldöttünk, kérjük az előbb már erre a célra küldött csekklap felhasználását. Jelen számunk címszalagján mindenki részére feltüntetjük, mennyi hátraléka van és kérjük ennek sürgős rendezését, hogy a nyomda iránti kötelezettségünknek eleget tudjunk tenni és a lap megjelenésében zavarok ne álljanak elő.

A KIADÓHIVATAL.

Az Ifjú Erdély iratterjesztésében kapható iratok:

DR. KISS TIHAMÉR:

**A ref. népfőiskola a vallásos nevelés
szolgálatában.**

Ára 40 fillér.

Dr. KISS TIHAMÉR:

**A kátétanítás módszereinek történeti
ismertetése.**

A református kátétanítás módszertana.

Áruk 5—5 Pengő.

KOZMA TIBOR:

**Az „imago Dei“ problémája és a
prédikált Ige.**

Ára 5— Pengő.

RAVASZ LÁSZLÓ:

Hit és engedelmesség.

Ára 8.— Pengő.

A világot legyőző hit.

Irták: Dr. Tavaszy Sándor, Dr. Imre Lajos, Dr. Gönczy Lajos,
Dr. Nagy Géza és Nagy András. Ára 1-80 Pengő.

AZ IGE TÜKRÉBEN

Örvendezek . . . *

Filippi 1: 12—26.

„Örvendezek...! Semmiben meg nem szégyenülök... Tudom, hogy ez (minden) nékem üdvösségemre lesz...!\" Igy van ez megírva szóról-szóra, az apostol tollával. Milyen csodálatos vezérige lehetne ez számunkra ennek az esztendőnek a sötétségében? Természetesen igen erős vezérige! Olyan erős, hogy egyesek nagyot sóhajtva azt felelhették: Ez semmit sem jelent számomra! Hiszen többször megpróbáltam, hogy bizakodóbb legyek és örömteljesebb legyek az életem, ám az apostollal ellentétben, mindezzel szégyent vallottam. És ha most mindarra a borzalomra gondolok, amely földünket elárasztja, az ez évben kiontott rengeteg vérre és könnyre, vajjon tudnék-e igazán örvendezni? Hogyan szolgálhatna mindez üdvösségemre?

Am gondolkunk arra, hogy amikor Pál apostol ezeket a szavakat leírta, ő maga is börtönben ült. Mint letartóztatott fogoly várta perének eldőlését, amely halálraítélésével is végződhetett volna. Ennek szem előtt tartása megőrzi minket attól, hogy azt higylük, hogy itt egy derűlátó lélek beszél, aki már természeténél fogva könnyen veszi az életet, mintha nem is lenne olyan rossz a helyzet, mint ahogy sokan azt látják. Ellenkezőleg, aki itt beszél, ismeri minden súlyát és nyomorúságát a bűnnek, amely ránk nehezedik. És ha Pál itt olyan bizakodóan beszél, senki se gondolja, hogy arra akar minket rábeszélni, hogy a körülöttünk lévő sötétséget és a borzalmak sokaságát csak egy pillanatra is elfelejtsük, hogy valami belső magaslatra emelkedjünk. Nem, ő semmit sem akar elpalástolni, vagy könnyebbé tenni, mit ahogy az van. Sőt mindent halálosan komolyan vesz. Tehát mindenkinek igazán-és komolyan kell gondolnia mindarra, ami az ő életét nehezzé és szomorúvá teszi, minden szorongatására és vigasztalanságára. És mindezek dacára, mint alagút az óriás hegyen, úgy hatol át rajtunk az az ige: „Örvendezek, semmiben meg nem szégyenülök. Tudom, hogy minden üdvösségemre lesz“.

Hogyan értsük ezt? E rész egyik magyarázója szerint, ezeket a szavakat csak az értheti meg, aki Pál apostol szavait úgy hallgatja, mintha itt a karácsony eseményeiről lenne szó. S valóban, ezeket a szavakat az apostol karácsonyból kiindulva s karácsonyba

* E. Thurneysen: „Der Brief des Paulus an die Philipper.“ 164 S. Friedrich Reinhardt. Basel, im Herbst 1943.

visszaérkezve mondja el. Mert a betlehemi istállóban az történt, hogy Isten hozzánk jött, hogy Ő az örökkévaló, láthatatlan Úr, az ō uralmát ismét átvegye. Ezt tette amennyiben azt a Jézust küldte el, aki mint „szegény kisgyermek“ a bölcsőben fekszik és aki aztán a keresztre megy, hogy meghaljon érettünk. Milyen szegényen, nyomorúságosan fekszik ott a szalmán! Hogy elintézték az emberek, amikor keresztre feszítették! Ime szegény és megcsúfolt a világ urai és hatalmasságai előtt! De valójában életével és halála által ezeknek az uraknak és hatalmasságoknak kezéből kivette a hatalmat. Ez a karácsony csodája s egyúttal a nagypéntek és a húsvét csodája is. Ez a középpontja az egész világtörténelemnek. Mindazok az események körül, amelyek ott Jézussal és ō általa történtek, mély csendben állanak az évszázadok.

Nem hiába igazítottuk évszámításunkat ez után az esemény után, Jézusnak e világba való belépése után, aki ismét Isten uralmát hozta erre a földre. Ez áll az apostol szemei előtt. Őt magát is ez az egyetlen Úr hívta szolgálatába. Jézus Krisztus hatalmába került s nem akar egyébről tudni, mint az ō nevérol. Nem hiába nevezi magát már az első versben szolganak, Jézus Krisztus rab-szolgájának. Őt szolgálni úgy, hogy az ō nevét az egész világ megismerje, hogy az emberek az Evangéliumot a győzelem örömhírének tekintsék, mely áthatja egész életünket, ez volt Pál apostol életműve. És hogyha ō ezeket írja: „Örvendezek l tudom, hogy minden (a legnehezebb dolog is) üdvössége re szolgál“, „Semmi-ben sem szégyenülök meg“ — abban a pillanatban nem gondol saját magára, saját személyes sorsára, hanem egyedül, egyszerűen az ō urára, Jézusra és az Ő ügyére. Tudja, hogy Jézus Krisztus ügye jól áll ebben a világban. S mert ez így van minden jól és az üdvösségre nézve fog történni. Bizonyosan tudja, hogy ami itt karácsonykor elkezdődött és nagypénteken keresztül húsvétban fejeződött be, mindazt többé nem lehet meg nem történné tenni. Ennek a világnak semmi hatalma nem mulja felül mindazt, ami Jézus nevében tervbe vétetett. Ezért mondja, hogy: „Örvendezek, örülni akarok és örülni fogok“.

Természetesen, ha Pál ezekről beszél, arra is gondol, amit mi sorsunknak nevezünk. Gondol arra a sötétségre, hidegségre, kiméletlenségre és halálos veszedelemre, amely minket körülvesz e világban. De Jézussal kapcsolatban szemléli mindezeket. Tántoríthatatlan bizonyossággal tudja, hogy mindazt a kiméletlenséget, sötétséget és halálos veszedelmet Jézus már legyőzte. Vagy nem ō maga mondta-e olyan világosan: „E világon nyomorúságatok léssen“, ami annyit jelent, hogy nehéz és sötét veszedelmek fog-nak körül. Ámde „bizzalok, mert én meggyőztem a világot.“ Ezek-nek a hatalmát tifelettetek leküzdöttem. Nem uralkodhatnak többé felettetek. Ellenkezőleg, mostantól fogva üdvösségetekre kell, hogy szolgáljanak.

„A világot meggyőztem l“ Ez a „világ“ a mi életünk, amennyiben azt Jézus nélkül éljük. Ám Isten ezt a mi szegény, sötét

életünket magára vette és magára írta át. Ezt a világot minden nyomorúságával, bűnével és megoldatlan kérdéseivel. Úgy, hogy életünk most már nem a mi életünk, hanem az ő élete lett. Jót áll érettségünk. Elfedez minket. Magára veszi a felelősséget rólunk. Így élünk tovább, de most már azzal a tudattal, hogy minden megtörtént, aminek meg kellett történnie ahhoz, hogy az én életem ismét rendbejőjjön. S mindez Betlehemben és a Golgothán történt. Most aztán minden azon fordul meg, hogy én se úgy éljek többé, mintha Isten nem is létezne s mintha Jézus már hosszú idő óta nem vette volna kezébe életemet. Hanem éljek azzal a tudattal, hogy Jézus jelen van életemben, ő él és győzedelmeskedik. Ezért örvendezek. Igen, szégyent nem fogok vallani! Azt is tudom, hogy minden az én üdvösségemet fogja szolgálni!

Így értette meg mindezt Pál apostol. Ezzel az üzenettel sietett keresztül az országon. És most éppen Rómába jött, az egész világ központjába. Már rég készül ide, hiszen maga mondta: „Ott a világ központjában hirdetni kell a Jézus nevét.” Most mint megkötözött kezű fogoly van ott, de... „ha Krisztus meghirdettetik...” Hogyha az ő neve behatol Rómába is és ott is nagyra lesz! És megérhette, hogy ez is megtörtént. És az lett az ő fogságának legnagyobb csodája, hogy az ő bilincsei által az Evangélium szabad lett és teljes erejében tört rá az emberekre. Maguk a könyörtelenül kemény rómaiak is, akik őt fogva tartották, meg kellett értsenek valamit Jézus neve hatalmának titkából. Meg kellett tanulják, hogy az ő foglyuk egy egészen különös fogoly. Pál apostol ezt írja: „Tudtokra akarom adni atyámfiai, hogy az én dolgaim inkább előmenetelére lőnek az Evangéliumnak.” (Filippi 1:12.) És ezt a különösen figyelemreméltó mondatot fűzi hozzá: „Annyira, hogy Krisztusban híressé lett az én fogságom.” És ezzel azt akarja mondani, hogy a rómaiak, akik őt megkötözve tartották, el kellett ismerjék, hogy ez az ő foglyuk bilincsei dacára is szabad volt, mert ő más valakinek volt a foglya, valakinek, aki erősebb volt minden római hatalmasságnál. Valamit megértettek és megéreztek egy nagyobb hatalom fölényéből, amely az ő foglyukat megerősítette. Mert ő magát ennek az igazi Urának kezében tudta, aki őt egész fogságában gondjaiban hordozta. S erről tett bizonyosságot rabtartó urai előtt.

S Isten kegyelméből még egy dolgot átélhetett Pál, azt t. i., hogy a Rómában élő keresztyének az ő jelenlétében bátrabbak lettek s most már szabadabban hirdették az Evangéliumot, mint ahogy eddig merték tenni. „És többen az Urban való atyafiak közül bizván az én fogságomban, nagyobb bátorsággal merék szólni az igét.” (14.)

Kétségtelen, hogy nem volt kicsi dolog bizonyosságot tenni Róma világvárosában arról a Krisztusról, akit éppen a rómaiak szegyeztek keresztre. És ez különösen kettős nehézséget jelentett azok számára, akik ezt végezték akkor, amikor Jézus követe, az ő apostola éppen az ő városukban börtönben ült. Nem nézett-e

ki úgy az egész ügy, mintha csúfsággá lett volna Pál egész pályafutása és elveszett volna egész igehirdetése? An mindez éppen fordítva történt. Bilincsei az evangélium előhaladását szolgálják. Az apostol börtönben való nagy szabadsága a keresztyéneket körülötte még állhatatosabbakká tette. Megértették, hogy mitsem jelent, ha valaki szabad vagy börtönben ül, ha az ő urát szolgálja. Mert az Ő neve a megbilincselten keresztül is nagy lehet az emberek között. Így bátorítást nyertek arra nézve, hogy az Evangéliumot aggodalmaskodás nélkül adják tovább. Ezért mondja Pál olyan bizonyossággal: „Minden az én üdvösségemre szolgál.”

Mi most nem akarjuk azt kérdezni: Vajjon lehet-e, szabad-e nekem az apostolt utánozni? Egész másképpen kell kérdeznünk: Vajjon Jézus ereje nem-e jutott el hozzánk is? Az örömhirt nem hallottuk mi is már tőle? És ha hallottuk, nem e lettünk mi is szolgák, rabjai annak, hogy mi is ezt az igazságot szolgáljuk? Krisztus keresztlje vajjon nem állított fel a mi életünkben is, úgyhogy nem mehetünk el már közömbösen mellette? És vajjon nem érvényes-e reánk nézve is az, hogy a mi életünk is Isten kezébe került végérvényesen és visszavonhatatlanul? És ha ez igaz, mi akadályozhatja meg minket abban, hogy mi is ajkunkra vegyük megvilgasztalódba a Jót: „Igen, én is örvendezek! Én sem vallok szegényt! Én is tudom, hogy minden üdvösségemre szolgál!”

Am még figyeljünk fel valamire, amit az apostol hozzáfűz és ami által az egész érthetőbbé lesz számunkra. Valami figyelemreméltót beszél el. Arról beszél ugyanis Pál, hogy a római keresztyének között, tehát saját barátai között akadtak olyanok, akik megbántották őt: „Némelyek ugyan irigységből és versengésből is prédikálják a Krisztust, nem tiszta lélekkel azt hívén, hogy fogságom nyomoruságait így megnevelik” (15—16). Igen, vannak, akik nem tartják igaznak az apostolt. Nem rokonszenveznek vele. Nem azért, mintha ők más üzenetnek a megbizottai lennének. Nem mintha más Krisztust akartak volna hirdetni. Egész bizonyosan nem. De azt, ahogy Pál fellép, ahogyan beszél, ahogyan magát kész feláldozni, mindazt nem tudják elfogadni. Talán így beszélnek: „Ő maga is hibás, hogy most fogoly. Miért beszél mindig olyan hevesen és egyoldaluan? Ugyanezt lehetne egy kicsit ügyesebben, kiméletesebben mondani. Mindenesetre mi ezt így próbáljuk meg!” Megérthetjük, hogy a Pál apostol-szerű emberek egyeseknél nem sok rokonszenvre találunk, mert Pál tényleg egyoldalú és gyökeres megoldásokat hirdet. Azt csinálja, amire gondol és amit mond. Szavai ütnek, amint kérlelhetetlen következetességgel hirdeti: „Jézus, Jézus él, Jézus győz, mi az ő kegyelméből élünk”. Ő tudja, hogy minden ezen fordul meg. Végző erejével keményen, kitarítóan viszi ezt az egy nevet az emberek elé. Tiszta christológiát képvisel, mondanánk ma és semmit, egyáltalán semmit sem tud a természeti teológiáról. Az ilyen keményen következetes szellemi embereket nem sokan kedvelik. Az olyan embereket szeretik inkább, akik nem ilyen egyoldalúak, sőt meg-

alkuvásra is hajlanak. Éppen mi itt Bâselben igen nagy elôszere-
tettel viseltetünk minden megalkuvás iránt s nem szeretjük a
radikális egyoldalúságot. De végre értük meg, hogy kell legyenek
ilyen egyoldalú szellemek, akiken keresztül Jézus Krisztus meg-
ragadjon minket. Kálvint Genfben nem szerették. És ezt meg lehet
érteni, mert benne is megvolt ez a gyökeres egyoldalúság, amely
személyét nem tette kedvelté. De megvolt ez Lutherben is és
Zwingli is éreztetett valamit belôle, amikor Marburgban az Őr-
vacsoráról beszélgettek. S itt Bâselben élt az ő nagy kortârsa
Erasmus, aki Luthert keménysége és egyoldalúsága miatt nem
tudta elviselni. Mi tehát Pálnak a magatartása ezzel az ellenséges-
kedéssel szemben? Ezekkel szemben is szabadnak érzi magát.
Vetük szemben is el tudja mondani: „Örvendezek! És örvendezni
akarok, csakhogy minden módon, akár színből, akár szívből
Krisztus prédikáltassék.” Ez a nagy fölénye mindazoknak, akiknek
szemei elött csak egy cél lebeg: Krisztusnak nagygyá kell lennie!
Róla, az ő nevérol és nem rólam van itt szó. Mit számlt az, amit
az emberek rólam gondolnak, vagy velem tesznek. Csakhogy az Ő
neve szerte hirdetessék még akkor is, ha ez kedvezötlen hatással
lesz énrám nézve. Ha Istent, mint Urat és Jézust, mint életünk
központját tartjuk szemelött, nincs miért azon fáradozzunk, hogy
az emberek kedvében járjunk. Nem kell kiváló barátaink véle-
ményére gondolnunk. S mennyi mindennel nem kell törôdnünk,
ami eddig nyomott és foglalkoztatott minket, ha egyszer Jézus
Krisztus nagy lesz elöttünk. Mennyi mindenre nem kell már gon-
dolnunk, ami eddig annyi álmatlan éjszakát okozott nekünk: „Ha
Krisztus prédikáltatik”. Micsoda erôvel fogja össze és hozza közös
nevezôre egy hatalmas kéz mindazt, ami eddig az életben külön-
bözô és egymással összeegyeztethetetlen volt. Most csak egy a gon-
dunk és csak egyetlen várakozás jöhet számításba: Jézus nagygyá
kell legyen minden szem elött! Akkor az élet egyszerű lesz. Vége
lesz mindennek, ami eddig bonyolult volt. Az egész ember e felé
a központ felé fordul. És ebből a központból szabad élnie teljes
szabadságban és fölényben. Ó, ha a mi életünk is, kiszabadulva
a gondokból és kínzó kérdésből, elérkezhetne ehhez a sza-
badsághoz?!

És még valamit utoljára. Pál apostol itt nagyon egyszerű
szavakkal arról beszél, hogy neki valószínűleg meg kell halnia.
Várja perének kimenetelét. De ezzel a legôtétebb lehetôséggel
szemben is szabad ember marad. Most is fölényesen nézi az ese-
ményeket: „Minden az én üdvösségemre lesz.” Meghalok vagy
élni fogok — semmiben meg nem szégyentülök. Igen, mert életem-
ben és halálomban Jézus ereje tart meg. „Mint mindenkor, úgy
most is nagy bátorsággal fog magasztaltatni Krisztus az én testem-
ben akár életem, akár halálom által.” (20/b.) És Pál odáig megy,
hogy így beszél: Jobb lenne számomra a szenvedés és a halálos
ítélet. Az élet az én számomra nem jelent mást, mint ennyit:
Jézus. „Számomra az élet Krisztus s a meghalás nyereség.” Éppen

a halálban jöhetnék egészen közel Jézushoz. Szeretnék az ő halálában egészen résztvenni. És mi lehetne számomra edesebb élmény? „Kívánván elköltözni és a Krisztussal lenni, mert ez sokkal inkább jobb.“ (23.)

Senkise tudja közülünk, hogy milyen közel lehet a végórája. De most az apostollal mi is elmondhatjuk, hogy éppen halálunk által jutunk el oda, ahol az egyetlen és igazi élet van. Halálunkban látszik meg, hogy mennyire ki vagyunk szolgáltatva a halál hatalmának, mely életünket széttöri. De az is világos lesz akkor, hogy Jézus hatalmas keze milyen nagy erővel nyúl a mi kiszolgáltatott életünk után. Ekkor minden Jézus nevére fog megfordulni. Inkább mint bármikor életünkben — egész életünké lesz ő. S akkor a mi számunkra is igazzá lesz, hogy a „meghalás nyereség!”

A most még élünk. A halál még nem érkezett el hozzánk. Mégegyszer halljuk az apostolt: „Kívánok elköltözni és Krisztussal lenni, de e testben megmaradnom szükséges-e tiérettetek?” (24) „És ebben bízva tudom, hogy megmaradok és együtt maradok mindnyájatokkal. A ti hitben való gyarapodástokra és örömetekre.“ (25) Ez pedig azt jelenti, hogy ezentúl az lesz az én feladatomban, hogy a Jézus Krisztus nevét nagygyá tegyem az emberek üdvösségére. Így aztán, fűzi hozzá Pál, „bőven dicsekedhetek velem Jézus Krisztusban az én tinalatok való újabb megjelenésem által.“ (26.) Tehát azon fordul meg minden, hogy az apostol ismét közöttünk legyen, hogy ismét hallhassuk szavát és ezáltal bátorságot nyerjünk Krisztus követésére. Ne felejtjük el: Pál akkor is közel áll a halálhoz, ha az most elkerülni is látszik őt. De azt se felejtjük, amit mondott: „Maradok vagy meghalok, egyet tudok, hogy Krisztus neve nagygyá legyen az én életemben.“

Akár él, akár hal, Pál ezt az ígét hirdeti. Ő hív fel minket, amíg élünk, hogy Krisztus közöttünk is nagygyá legyen. Ma a halál pusztításával állunk szemben. Tehetünk-e mást, minthogy Jézus nevét hívjuk? Jézus Krisztus minden ember felé kinyújtotta kezét. Ő az egyetlen reménység és szabadlítás mindenki számára, napjaink nagy küzdelmében a halál ellen. Ha valaha, most kell az ő neve nagygyá legyen közöttünk. Vajjon nem ez az értelme annak az ítéletnek, amely világunk felett ma végig száguld? Vajjon nem azért hirdette ezt ki felettünk ez az ítélet, hogy ezáltal minden emberi biztonságunk széttörjön és Jézus úgy lépjen elénk, mint az egyetlen, aki mindnyájunkat megment? Igazi szabadulásunk az lenne, ha mi az Ő nevét, mint minden segítség forrását és egyetlen reménységünket, amely minden nap újra eláraszt és megmozgat, elismernénk és megtanulnánk hívni az apostol bizonyágtétele által. Az lenne a mi igazi szabadulásunk, ha ennek a névnek erejét szívünkben és ajkunkon hordoznánk. Mindazt, amit az apostol előttünk már így mondott el: „Örvendezek...! semmiben meg nem szégyenülök...! Tudom, hogy minden üdvösségemre lesz!”

E. THURNEYSSEN.

Ford.: ifj. FARKAS JENŐ.

Egyház és állam.

A szó szorosabb értelmében vett egyházi szolgákra gondolva, meg kell állapítanunk, hogy a bibliában nincsen klérus, hanem csak Istenben bízó és hívő emberek, akik egyben „állampolgárok” is. Ők nem köthetik le — ismételjük — senki és semmi mellett egyházukat, de Istenhez való kötöttségük megkívánja, hogy minden eszközzel maguk is hozzájáruljanak a jó jutalmazásához és a gonosz büntetéséhez, az államvezetőség megválasztásához, a törvények alkotásához. A szószék nem arra való, hogy zsidókérdést, vagy birtokreformot boncolgassunk ott, de a hallgatók arra valók — és a pap is hallgató —, hogy Isten üzenete alapján az igazság jegyében alkalmas helyen szót emeljenek. Itt is, mint mindenütt, szemelőtt kell tartani: az állam büntet, hatalmat gyakorol, az egyház Isten megtartó üzenetét hirdeti és mindkét helyen mi vagyunk — ugyanazok az emberek — az eszközök. Nem úgy, hogy egyik esetben az embereknek egyik része a másik helyen a másik, hanem mindentűt éppen mi.

c. Ezeket mondhattuk el az egyház és állam kérdésében és ezeket tartjuk helyesnek azzal a református feltétellel, hogy az írás helyesebb ismerete elől sohasem zárkozunk el. Erre támaszkodva említtük meg, *hogy a református történelmi reformációval egyetlen ponton nem haladhattunk együtt.* Nevezetesen annak a középkori hagyománynak a felszámolásánál, mely szerint hit dolgaiban kényszerít is lehet és kell alkalmazni. Az egyháznak nemcsak joga, hanem adott kötelessége hangsúlyozni, hogy Isten rajta keresztül adja üzenetét s így a tévelygők Isten ellen lázadnak fel, amikor saját kevélységükre, vagy homályos látásukra támaszkodva, más evangéliumot akarnak hirdetni. Az ellenük való harcról éppúgy nem mondhat le az egyház, mint az istentelenség, a hitbeli közöny leküzdéséről, de ennek eszköze nem lehet a fegyver. De igen, csak a lélek fegyvere, a hit paizsa. Egyebet sem az egyház nem kérhet, sem az állam nem ajánlhat fel. Törvénykönyvünk ebben a vonatkozásban mindenképpen bibliai talajon áll, amikor expressis verbis meghatározza azokat az eseteket, amelyeknél az állami segítséget igénybe veheti az egyház. Mindössze az egyházi adónak hatalmi eszközökkel való behajtását tartjuk problematikusnak, hiszen ahol ennek szüksége felmerül, ott szükségképpen vagy az egyház jár el jogtalanul(?) vagy pedig az eljárás tárgyát képező egyháztag végeredményében nem egyháztag. Nem lehet pár sorban

elintézni ezt a problémát, de teljes végiggondolás mellett sem tartjuk bibliainak a jus advocatiae nak ilteni érvényesítését, amint az esetek legnagyobb százalékában nem is csinál belőle uzust az egyház. Az egyház védelmezése sem ebben, sem más formában nem jelentheti a középkori gondolat továbbvitelét. Az egyházat inkább üldözzék, semhogy ő legyen az üldözö. Számára csak egy hatalmas védelem van, Isten, a mi erős várunk, aki viaskodik övéért.

Megállapítható befejezésül, hogy a történelemnek egyetlen periódusa sem igazolja maradék nélkül a Szentírás tanítását. Az őskeresztység és az első három évszázad az az időszak, ahol az állam leginkább eltávolodott hivatásától. Az egyházra nézve hasonló megállapítást tehetünk általánosságban a középkort illetőleg. A reformáció ténylegesen gyökeres változást hoz elvben, de a valóságban — Kálvin Genfjétől eltekintve — marad tovább is az egészségtelen helyzet. Az utóbbi másfél évszázad sem szerez érvényt a Szentírás igényének s ha volt is a XVII. században egy igazán Istennek engedelmessé akaró erdélyi fejedelemség, vagy a XIX. században egy evangéliumi gondolkodású holland államvezetőség, végeredményében a történelem arra figyelmeztet, hogy *ebben a vonatkozásban sem tett még eleget soha az ember Isten akaratának*. És tegyük hozzá: nem is fog. Ez a felismerés önmagában is kötelez, de nem a lemondásra, hanem arra, hogy az állam élete sohasem lehet közömbös az egyház tagjai számára és a pusztá szemlélődő magatartás helyett cselekvésre van szükség. A veszélyekkel tisztában kell lennünk, a kísértésekkel számolnunk kell, de feladatainkat sem elhallgatni, sem kikerülni nem szabad. Mi nem alapíthatunk a vészmadarak jóslásaira, miszerint a közel- vagy távoli jövő amúgy is teljesen megszüntet minden egyház és állam közötti kapcsolatot. Lehet, hogy ez következik s erre is figyelmeztet Isten, de az egyház nem az idők jeleire, hanem a Szentíráson keresztül szóló Isten beszédére hallgat mindaddig, amíg ideje van.

Függelék.

Itt utalni kívánunk arra, hogy az előbbi soroknak egyetlen céljuk volt: az egyház és az állam viszonyának elvi-bibliai tisztázása. Igen sok részletkérdés, mint az államhatalom igénybevétele egyházi részről, a háború, az adószedés és fizetés, az államforma, az állam felügyeleti joga az egyházzal szemben, a vatikán-állam, keresztény állam, mint probléma, szekták és állam, történelmi egyházak és állam, szociális berendezkedés, mint egyházi állami feladat, iskolapolitika, rendszerekkel kapcsolatos állásfoglalás stb. stb. bármennyire érdekes, szükséges és hálás lenne a velük való foglalkozás, szükségképpen kimaradt fejtegetésünkéből vagy csak éppen érintettük. De nem kételkedünk a felől, hogy ha az egy-

ház és állam viszonya az eddigi gyakorlattól eltérőleg egyszer a hitnek és a hit megvallásának — tehát nem az állam-egyház-theóriának — a körébe tolódik, úgy önként szűnik meg a gyakorlati vonatkozásoknál a bizonytalanság.

Jelentősebb forrásmunkák.

1. Harnack: Mission und Ausbreitung des Christentums.
2. H. Lietzmann: Geschichte der alten Kirche.
3. F. Nagel: Der Staatsgedanke biblisch und geschichtlich beurteilt.
4. Gr. Schwaborn: Kirchengeschichte in Quellen und Texten.
5. Augustinus: Isten városáról.
6. S. Thomae Aq.: Summa Theologiae.
7. Heinz Zwicker: Gottesreich und Weltreich.
8. Bekenntnisschriften und Kirchenordnungen der . . . ref. Kirche.
9. Formula Concordiae.
10. Kálvin: Institúció.
11. Brunner: Das Gebot und die Ordnungen.
12. K. Barth: Rechtfertigung und Recht.
13. „ Des Christen Wehr und Waffen.
14. „ Die Kirche und die politische Frage von Heute.
15. E. Brunner: Die Christusbotschaft und der Staat.
16. Alfred Dedo Müller: Ethik.
17. Hans Hofer: Der Nationalismus als Weltanschauung biblisch beurteilt.
18. D. Eger: Verhältnis von Staat und Kirche im gegenwärtigen Deutschland.
19. D. Dehm: Engel und Obrigkeit.
20. Dr. Imre Lajos: Egyházjog (kurzus).
21. „ Ekkleziasztika.
22. Appr. Const.
23. Magyarországi Református Egyház Törvényei.
24. László Dezső: Nép, nemzet, lelkipásztor.

A misszió és a Szentlélek.

A Lelket meg ne oltjátok. (I. Thess. 5:19.)

A misszió feltétele a Szentlélek lobogása. Ahol a lelkipásztor megoltja a Lelket, ott nem várhat eredményt. Az emberi lélek némileg hasonlatos a kerékpár belsőgummihoz. Ha a belsőt ki-lukasztja egy szeg, a levegő eltávozik; ha a lelket megrontja valami bűn, akkor eltávozik onnan megszorodva a Szentlélek s mindaddig távol van, míg a bűnből való megtisztulás be nem következik.

Ha egy lelkipásztor világias gondolkozást megtűr magában, kártyaköre van, de nincs bibliaköre, vagy anyagiás, fősvény (ami bálványimádás) s javaival való sáfárkodás helyett kéjlakot épített a Balaton partján, ne várja, hogy a Lélek bizonytságot tegyen szolgálata mellett. Lélekoltás az is, amikor a lelkipásztor elbujik a könyvei mögé és elhanyagolja a lelkigondozást, vagy a másik véglet, amikor elbujik a könyvei elől és begyepesedik lelkileg, szellemileg. Lélekoltás az is, amikor a paráznaság lelke fertőzi meg a gyülekezetet és ő azt túri. Lélekoltás az is, amikor a lelkipásztor az ige szolgálatának, a lelkek gondozásának, az egészséges továbbképzésnek elhanyagolása mellett tisztséget vállal tucatszámra, itt is elnök, ott is elnök stb.

Nem szükséges durva és kirívó bűnököt elkövetni ahhoz, hogy a Lélek megoltassék, elég, ha engedetlen, lusta, kényelmes, anyagiás, önző, törtető, — tehát a *maga* úján járó a lelkipásztor. (Ésaiás 56:11.)

Misszió nincs Szentlélek nélkül. Ahol az Úr Lelke, ott a misszió. A tűz ha ég, terjed. Istenországa tibennetek van. Keresztelő János szerint Jézus tűzzel keresztel és Szentlélekkel. (Mt 3:11.) Az így megkeresztelt lelkek a misszió hordozói. Egy ilyen ember már misszionál. Egy ember Istennel több, mint egy hatalmas missziói apparátus Lélek nélkül. Nem emberi lelkesültségre, lelkesedésre van szükség, hanem Isten Lelkétől gyűjtött *felelősségű* szolgálatra, kik tervszerűen elgondolt munkaprogramba beleilleszkedve, szívből kitarással hódítják vissza a sátáni erőktől megszálított lelkeket Krisztus számára.

A misszió *alanya* Isten. Mi Isten munkatársai vagyunk. Ebből következik, hogy misszió csak Egyházban lehetséges. Ő, a Lélek osztogatja a kegyelmi ajándékokat kinek-kinek. A Szentlélek *ökonómikusan* rendezi be az egyházat. Ő adott némelyeket apostolokul, prófétákkul, evangélistákkul, némelyeket pásztorokul és tanf.

tókul. (Ef. 4:11.) A kegyelmi ajándékokban különbség van, de ugyanaz a Lélek. (Lásd I. Kor. 12:4—11) Az egyházban minden elhívott szolgának meg van a speciális feladata. Lelkészképzésünknek figyelemmel kellene lennie erre a fontos szempontra. Jó lenne, ha a professzori kar úgy ismerné a növendékeit, mint Pál Tímótheust s tudná, kiből milyen karizma rejlik.

A Lélek célja az Egyház építése. Míg eljútunk mindnyájan az Isten Fiában való hitnek és az Ő megismerésének egységére, érett férfiúságra, a Krisztus teljességével ékeskedő kornak mértékére. (Ef. 4:13) Hitegység, ismerésegység, érett férfiúság, Krisztus teljességével ékeskedés — a végcél. A misszió célja a keresztyén személyiségre való eljuttatás. Ez azonban a tagoknak egymással való *szerves kapcsolatban* megyen végbe, nem pedig egymástól függetlenül. Nevekedjünk abban, aki a fej, a Krisztusban, akiből az egész test, szép renddel egyberakattatván és egybeszerkesztetvén az Ő segedelmének minden kapcsaival, minden egyes tagnak mértéke szerint való munkássággal, teljesíti a testnek nevedését, a maga *felépítésére* szeretetben. (Ef. 4:16.) Ez a szerves együttműködés az Egyházi közösségben a Lélek ereje által biztosítva van. Engedelmesen alá kell vessük tehát magunkat a Lélek vezetésének mindenkor. Ennek meg lesz a gyakorlati következménye. Az egyház nagy tömbjében lesznek közösségek, melyek az egész test megelevenedését munkálják. Így jött létre, az egyházon belül maradván, külön nem szervezkedve, de soként beleolvadva, szolgálatra készen, építő szándékkal Kárpátalján a Napkeleti Baráti-kör, vagy a *Zilahyi Baráti kör* a Szilágyságban, azzal a céllal, hogy az egyházi közösséget, havonként egy teljes napot Isten előtti közös elcsendesedésre rendelve — erősítsék s feladataikat teljesebben betölthessék az egyház építésére.

Gondoljunk az apostoli kor *összegyülekezéseire*. Foglalatosaik valának az apostolok tudományában, közösségben, a kenyérnek megtörésében és a *könyörgésben*. (Csel 2:42) Itt a *könyörgés* hasznára szeretnék rámutatni. Micsoda felmérhetetlen áldás származott abból, amikor a hajdusoboszlói missziói csendesnapokon egy egész sereg lelkipásztor ez év őszén, az élő Isten színe elé borulva, közös imádkozásban kereste az Úr akaratát és kezdte tanácskozásait. Micsoda előre ki nem számítható jelentősége van és lesz a lelkészek között megindult evangélizációs szolgálatnak. És ez a munka is olyan, hogy imádság nélkül meddő marad. Mi nem fogadunk el egymástól tanítást, intést, figyelmeztetést, ezt csak az Isten Lelke tudja eredményesen elvégezni bennünk; s ezt imádság előzi meg. *Missziói tevékenységünk igazi belső frontja az imádkozók tábora*. E nélkül minden munkánk elüzemiesül, elgépiesül. Imádkozók imára fel!

Egyházunk a hitélet *súlypontját* — e világi hatásra — áthelyezte az ideigvalóságba: a földre, holott nincs itt maradandó városunk. Krisztus is azért szerette az egyházat és adta Önmagát azért, hogy azt megszentelje, megtisztítván a víznek feredőjével

az ige által, hogy majd *Őmaga elébe állítsa dicsőségben* az egyházat úgy, hogy azon ne legyen szeplő vagy sömörögzés vagy valami afféle, hanem hogy legyen szent és feddhetetlen. (Ef. 5:25—27.) Az egyházban benne él a vágyakozás a Fő, Krisztus után: *Jövel Uram Jézus*. (Jel. 22:17.) És ez ad lendületet, bátorságot az egyháznak, hiszen tudja, hogy a győzelem kiváltoit, Jézus győzött. Ha az Úr iránti vágyakozás, Őt váró szeretet hiányzik az Egyházból, akkor érvényes reá az, amit az Efézius-beli gyülekezetnek üzent az Úr: Az első szeretetedet elhagytad... *térj meg*. (Jel. 2:2—5.) Ennek az Úr felé való törekvésnek, vágyának, sóvárgásnak élni kell az egyházi közösségben. Ha kialudt, fel kell ébreszteni, mert ez hozzátartozik az egyház lelki jellegéhez.

Isten Lelkére van égetően szükségünk! Ő tanít meg minden igazságra, Ő juttatja eszünkbe Jézus tanításait, Ő az igazság Lelke, Ő az egységesítő hatalom, aki egy test tagjaivá kapcsol minket, Ő a tűz, mely csontjainkba rekesztetett, Ő a kegyelmi ajándékok adója, Ő az újjáteremtő Szentlélek, aki nélkül nincs újjaszületés, Ő általa kiáltjuk: Atyám, Ővele itattattunk meg, Ő az, aki esedezik érettünk kimondhatatlan fohászokká, Ő az, aki megelevenít, vezet, munkálja bennünk az akaratát, a munkálást, Ő az, akinek tűzét fel kell gerjeszteni magunkban. Ő pecsételt el minket Isten fiaivá, Ő sóhajtja bennünk: *Jövel Uram Jézus*, Ő dicsőíti meg a Fiút és tesz bizonyosságot az Atyáról, Ő az, akit csak azok nyernek el, akik neki engednek, Ő általa teremjük a lelki gyümölcsöket, Ő az, akit elküld nekünk az Isten, ha kérjük Tőle, Ő reá van égetően szükségünk, az Ő nevére térjen dicsőség az Atyával és a Fiúval egyben, az egyházban, nemzetségről-nemzetségre, örökkön-örökké. Amen.

KISS LAJOS.

Az egyes tantárgyak

összekapcsolása

Tantervünk V. kötetében a 31. oldalon kitér az anyagcsoportosításra. Indokolása szerint a gazdasági, háztartási, természeti és egészségi tantárgyak összevonását az a körülmény tette szükségessé, hogy a gyakorlati életre való nevelés érdekében a gazdasági ismeretek tanítását előtérbe helyezzük és e tárgy tanítására több órát biztosítsunk. A III. kötet 93. oldalán arról tesz említést, hogy a nemzeti földrajz, de különösen a nemzeti történelem is sokféle-képpen vonatkozásba hozható az egyes tantárgyakkal. Végül a 92. oldalon a nemzeti tárgyak köré azért óhajtja csoportosítani a többi tantárgyakat, mert a nemzeti tárgyak a népiskolai oktatásnak gerince, tehát a nemzetismeret. Földrajz, történelem, nemzeti tárgyak köré csoportosított többi tantárgyak óhaj marad a Tantervben, de határozottan leszögezi, hogy a természettudományoknak elszigetelt, különálló feldolgozásuk egyfelől természetellenes, másfelől elhibázott dolog lenne.

Iskolai munkánk /mindigal szenteső tesz, imfgya koncentráció csak óhajtott pedagógiai elv marad. Valljuk be őszintén, hogy a koncentráció elvének tökéletes megvalósítását nagyban gátolja a 18 tantárgy, amelyek többször szerepelnek iskoláinkban elszigetelten, mint összekapcsolva.

Népiskoláink feladata az 1940. XX. t.-c. 1. § a értelmében az, hogy a gyermeket vallásos és erkölcsös állampolgárrá nevelje, illetőleg a nemzeti művelődés szellemének megfelelő általános és gyakorlati irányú alpműveltséghez juttassa és ezáltal az életben való helytállásra és további tanulmányokra is képessé tegye. Ennek a célnak szolgálatában össze tudjuk-e hozni a tantárgyakat úgy, hogy a körülöttünk zajgó életről beszélgetve, a teljes népiskolai anyagot egy tantárgyhoz, a beszéd- és értelemgyakorlatokhoz kapcsolhassuk?

Válasszunk ki magunknak egy tanítási egységet. Beszélgesünk a megérett gyümölcsök közül például a szőlőről. Jézus és a szőlőmunkások példázatával elindítjuk tanításunkat. Alkalmas olvasmány, költemény bőven van a szüretéről. A gyermeknek is van szüreti élménye. Élményeit elmondja, leírja, vagyis fogalmaz. Nyelvtényt, helyesírást gyakorol azokon a közmondásokon, melyek a szőlőre, szüretre vonatkoznak. Bevételel, kiadással jár a szőlőművelés. Fel kell mérni azt a helyet, melyet szőlővel akarunk betölteni. Előre tudni akarjuk, hogy az egyes szőlőfajokból hány

töre van szükségünk. Hány pengőbe kerülnek? Van-e rá elegendő pénzünk? Hány munkást kell hívni, ha azt akarjuk, hogy a szüretet hamarabb befejezhessük? Sok számolási és mérési probléma adódik elő a szőlő megművelése körül. Szőlőnkből must lesz. Nagy hordókba töltjük. Pincénkben forr a must. A mustból bor lesz. Gyermekeknek méreg a bor. Nagybani fogyasztása veszélyt jelent a felnőtt embernek is. Szőlőprés, must, a szeszes italoktól való óvás, a puttony fája utáni érdeklődésünk a természeti ismeretek körébe vezetnek. Hazánk szőlőtermő vidékei is szóba kerülnek, mikor földrajzi ismereteket adunk. Borszövetkezetek létesülnek, hogy könnyebben és jobban értékesíthessük borainkat. Szívesen átadják mustjukat, borukat a szövetkezeteknek az emberek, mert a jövedelemből igazságosan osztozkodnak. Borszövetkezeteink alkotmánya, szerződése jogot biztosít tagjainak. A magyar nép szereti a rendet, igazságot. Nagy királyunk, Mátyás szintén szerelte az igazságot. Gyermekeink hallottak, olvastak a nagy királyról. Érdekelni fogja Mátyás története. Csonka lenne tanítási egységünk, ha nem rajzolnánk, kézimunkálnánk. Lerajzoljuk szüreti élményünket, kézimunkálunk szőlőfürtöket, közben énekelünk, hogy aztán szüreti mulatságot játsszunk tornaórán. Mennyi baj, munka van a szőlővel, míg a jó Isten szüretelni enged. Ennélfogva azt sem mondhatjuk, hogy nem fordítunk elegendő időt az ismétlésre. Ez az ismétlés igazi ismétlés, mely az életben való helytállást eredményezi.

Vegyünk egy elvontabb tanítási egységet. Beszéljessünk a tőről. Melyik gyermeknek nincs élménye a tüvel kapcsolatban? Varrt, töviset vett ki vele ujjából, beelépett, mesét hallott róla. Nyulhalunk a megszemélyesítés példájához is. Megkérhetjük a tüt, hogy mesélné el élete történetét. Elmondja, hogy ásványországban született. Megemlít több ásványt, mint játszóparkját. Leírja azt a vidéket, ahol nevelkedett, ahol van a családi otthona. Érdekesen, élményszerűen elmondja, milyen vidékeken járt az ember, míg otthonára bukkant. Hogy furt, faragott, robbantott, ásott az ember, míg be tudott hatolni a családi otthonba. Itt magához vette az ember és vitte-vitte a gyárig. Útközben elmesélte az embernek e vidék rég mult idők egyik történetét. Sok érdekes dolgot mesél el a tü a gyermeknek, melyet látott, hallott a gyárban. Megemlékezik a szorgalmas, magyar munkás kezéről. Rendről, pontosságról és a jó Istenbe vetett hitről. Számolási, mérési probléma bőven akad a gyár körül. Ezután bemutatja a tü művészetét. Szemléltetjük gyönyörű varrottasainkat. A miénktől elütőt azonnal felismerik gyermekeink. Megállapítják, hogy nem magyar tü varrta azokat. Idegen tü nem áll közel hozzánk. Szíve, lelke nem a miénk. Amagyar tüt szeretjük, őt karoljuk fel, mert édesanyánk, de még Petőfi Sári nénije, sőt az anygalkák is vele varrják hófehér dunájukat és az égre a színes szivárványt. Óvjuk a gyermeket a rozsdás tütől. Keressük az okát, miért rozsdásodik meg? Hogyan tisztíthatjuk meg a rozsdától? Melyik érből folyhat a vér, ha a tü

nagyobb sebet ejt festünkön? Miféle betegséget okozhat a rozsdás tő? Mi az azonnali teendőnk? Orvoshoz megyünk az első segélynyújtás után és megnyugszunk Isten akaratában. Az igénytelen kis tő megszemélyesítése átmelegíti a szíveket, lelkeket és indításokat ad, hogy a gyermek munkáját hozzáértéssel, kellő szorgalommal és kötelességtudással, Isten és nemzet ügyét becsületben szolgálja.

Nem mondhatjuk rokonszenves állatnak a farkast. A gyermeket mégis érdekli a farkas, éppen vadsága miatt. Tanítási egységünk középpontjába Arany Toldija kerül. Toldi olvasásakor felszínre kerül a farkas tartózkodási helye, élete, tulajdonsága. Harca a létfenntartásáért. A nőtény aggodalma kölykeiért, hiszen ő is anya. A elejtett farkas bőre értéket jelent az embernek. Természeti ismeretek körébe tartozik a bőr kidolgozása, a farkasnak a nyáiban tett pusztítása pedig számolásra készlet. A farkas és a bárány; a hazug pásztorfiú meséje erkölcsi tanulságra alkalmas. Érdekelti fogja a gyermeket Toldi Miklós királya, Nagy Lajos. Szívesen hallgatja Piroska és a farkas meséjét. Örömmel készítik el a leánykák Piroska zsebkendőjét, a fiúk meg Piroska kosárcáját. Torna órán kört alakítunk és vígan tart a játék: kint a bárány, bent a farkas. A bibliai Sámson ereje hajában volt, Toldinak izmaiban. Edzük magunkat, mert mi is magyarok vagyunk. Édes hazánknak testben és lélekben erős Toldikra van szüksége.

Mindennapi kenyerrünk legyen egy újabb tanítási egységünk. Vallással kezdődik a tanításunk. Szép olvasmány, költemény bőven van irodalmunkban a kenyérről. Közmondásainkat a kenyérről leírják gyermekeink. A lángos, a cipó, élmény a családban. Leírjuk ezeket az élményeket, tehát fogalmazzuk gyermekeink. Míg az asztalra kerül a cipó, magja — a búza — nagy útat tesz meg. Kisérjük végig útján. Szép vidékre vezet. Mennyi öröm, bánat, keserűség tapad az idők folyamán e vidék történetéhez? Megérezzük Isten különleges kegyét: szereti, óvja a magyar népet. Feltör lelkünkéből az ének: Árpád apánk, ne féltsd ősi nemzeted. Átmelegíti lelkünket a nemzet imája: Megbűnhődte már e nép a multat s jövődöt. Magyar élni akarással szántunk, vetünk, aratunk Istenbe vetett hittel. Munkánk kapcsolatos: számolással, méréssel, természeti és gazdasági ismeretekkel stb. Mindennapi kenyerrünk még sok ember asztaláról hiányzik. Kezünket imára kulcsoljuk. Kérjük Istenünket, adjon erőt, hogy szebb, nemesebb, értékesebb búzát tudjunk termelni.

Sok lelkészről hallani, hogy az iskola munkája kevés, vagy semmi összefüggésben sincs az Igével. Ha igaz ez a megállapítás, akkor ez több, mint alaphiba. Egyenesen bűn.

Erdély tanítóját túlnyomó nagy részben Nagyenyed adta az Anyaszentegyháznak. Olvassuk el a nagy fejedelem, Bethlen Gábor hagyatékozását, módszeres törekvéseit s érezni fogjuk, hogy kedves kötelességet vélünk teljesíteni, ha hitét, szellemét megvalósítva látjuk az erdélyi iskolában. Az élet iskoláját, az erdélyi kálvinista iskolát, senki meg nem reformálja, ha, tanítója, lelkésze, vezérei

mástól várják azoknak a tanítási egységeknek a kiválasztását, melyek köré — bibliai alapon — csoportosítható tantervünk anyaga. Igazgatótanácsunk a múltban sem zárkózott el soha, ha a tanító, tanár, lelkész módszerjavító törekvésekkel foglalkozott. Adva van tőle a bizalom, támogatás. Tanítótól függ az előlegezett bizalom valóra váltása. Szóljon meg minden igaz, verbeli kálvinista pedagógus, adja tudását, tapasztalatát. Irja meg Vezérkönyvét, mert az egyes tantárgyak összekapcsolásával kálvinistább lesz a jövő, nagyobb lesz a munkakedv, figyelmesebb a szemlélődés, életrevalóbb az új nemzedék.

Még csak az emlékezés van hátra. Október 31-két magunk erejével kapartuk ki. Gyümölcse elfogy, ha nincs utánpótlás. Ez az utánpótlás az iskolában csirázik. Vigyázzunk a magvetésre...

Békesség Istentől!

PALKÓ JÁNOS.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LELKÉSZNÉK SZÁMÁRA

IRJA: VÁSÁRHELYI JÁNOS PÜSPÖK.

Mit tehet a lelkipásztor felesége a reverzális elleni küzdelemben?

Kedves Asszonytestvéreim!

Amikor az esperesné asszonytestvérünktől a mai bevezető előadás megtartására a felhívást megkaptam, őszintén megvallom, nagyon megdöbbentem. Előadásokat nem szoktam tartani, valamikor Árapatakon a falusi asszonyokkal gyermekgondozási és nevelési kérdésekről elbeszélgettem, a gyermekeim utóbbi időben azonban minden gondomat és időmet annyira lekötik, alig tudnék a gyülekezeti munkában való segítésre időt szakítani. Szerencsémre az uram sem támaszt velem szemben ilyen igényeket, ő napestig el van foglalva lelkipásztori munkáinak végzésével, s azt szereti, ha legalább azt a kis időt, amit együtt tölthetünk a családban, nem az ő gondjainak megbeszélésével töltjük el. Őgy szereti, ha a családjában egy pillanatra kiszakadhat a munkából, s ilyenkor a család dolgairól beszélgetünk.

Előadásom elvállalása után — az uram távollétében — egy megriadt lelkű, fiatal, síró asszonyka keresett fel, az uramat kereste, s elmondta nekem is, hogy mi jártaiban van. Vegyes házasságra lépett. Székelyudvarhelyt lakó róm. katolikus vallású férjének hozzátartozói arra kényszerítették, hogy katolikus pap előtt is kössenek házasságot, jóllehet református lelkész előtt már megkötötték. Tanácsot és támogatást kért, hogy mit tegyen. Amennyit mondhattam neki, megmondtam, de éreztem, hogy ennél többet kellene mondanom, s milyen jó volna, ha magam is ezekben a kérdésekben jártasabb volnék, s több lelki segítséget nyújthattam volna, mint amennyit — éreztem —, hogy nyújtottam. Ekkor magamban beismertem, hogy bizony ezekkel a kérdésekkel a lelkipásztor feleségének is törődnie kell, mert nem lehet, hogy kereső lelkeket üresen bocsássunk el magunktól. Bár a székelyudvarhelyi gyülekezetben az ilyen segítségre igen sokszor kínálkozik alkalom, úgy hiszem, ha nem is oly gyakran, de előbb-utóbb, minden asszonytestvéremnek a segítségnyújtásra alkalom kínálkozik. S amint a kérdésről gondolkozni kezdtem, rájöttem, hogy milyen sokszor szolgálhatunk kísértésben forgó testvéreinknek, s ha pedig a tenni-

valókat tudatosan számbavesszük, férjeink munkájában jó segítséggül lehetünk.

Mostanában a reverzális törvénynek Erdélyre való kiterjesztése során, gyülekezetünkben igen sok családban a házasságokat komoly lelki tusa elé állította annak a kérdésnek eldöntése, hogy vegyes házasság esetén a születendő gyermek milyen vallású legyen. Tudjuk, hogy a római katolikusok csak a kath. pap előtt kötött házasságot ismerik el törvényesnek és érvényesnek. Református ifjaink tehát minden vegyesházasságkötés alkalmával harcot kell, hogy vívjanak leendő gyermekeik hitének megtartása érdekében. Ha az ifjú lélek hitében erőtelen és öntudatlan, a kísértésnek nem tud ellene állani, s legtöbbször ilyenek adják könnyen beleegyezésüket, hogy más templomban esküdjenek. Az erős hitű ifjú, könnyen és hamar megvívja a maga harcát. De tudjuk, hogy a kísértésben milyen nehéz erősnek lenni. Ha nekünk ezzel a kísértéssel nem is volt dolgunk, de mással bizonyára igen, s milyen nehéz erősnek, kilartónak maradni. A mi feladatunkat abban látom, hogy ezeket a kísértésen forgó lelkeket testvéri melléállással megerősítsük, s amíg nem késő, lelkileg úgy neveljük őket, hogyha egyedül kell a harcot megvívniok, akkor se bukjanak el.

Feladatunkat három csoportba osztom. Mit tehetünk, még mielőtt ifjaink a lelki küzdelembe belekerülnének; mit tehetünk, amikor már benne vannak, s mit tehetünk végül, ha református testvéreink erőtlennül elbuktak?

I.

Ha arra gondolunk, hogy Isten nekünk lelkipásztor férjet rendelt, hálaival tartozunk érte Istennek, hogy ilyen áldott lelki légkörbe vonta be lelkünket. Megkímélt az előzetes küzdelmektől, hiszen nekünk is rendelkezett volna más vallású férjtel. De gyermekeink vannak és még nem tudjuk, hogy nekik kit rendelt az Isten. Ezért én azt tartom igen fontos tennivalónknak, hogy amíg időnk van rá, úgy neveljük gyermekeinket, hogyha mi már nem élünk, vagy gyermekeink tőlünk távol vannak, és őket nem tartjuk mindig szem előtt, ők akkor is a hit drága ajándékát megtartsák, és ha a házasságkötés nagy lépésére sor kerül, tudjanak saját erejükből is hitükben hűséggel megmaradni.

Családunkban gyermekeink lelki nevelésére fordítsunk igen nagy gondot. E téren többet tehetünk, mint férjeink. Ők kevesebbet vannak a gyermekekkel, mint mi az édesanyák. Az iskolai vallásos neveléssel ne elégedjünk meg. Otthonunkban támogassuk, sőt mélyítsük és előbbre vigyük azt. Hűnyagságunk miatt gyermekünk sohase maradjon el a vasárnapi iskolából, a templomból. Otthon pedig úgy osszuk be a dolgunkat, hogy lehetőleg minden nap tudjunk velük együtt bibliát olvasni és imádkozni. A mi családi rendünk, az uram sok elfoglaltsága miatt nem igen engedi meg, hogy valamennyien együtt tartsuk meg a házi áhitatot. Ne várjuk, hogy valamennyien együtt legyünk. Mi a gyermekekkel legtöbbször

együtt vagyunk, estéli lefekvés előtt tartjuk meg a házi áhitatot. Olyan boldogan vesznek benne részt. Mindennap másik olvassa az ígét, másik a magyarázatot. Ha hitünk ápolását szorgalmasan gyakoroljuk, gyermekeinknek az ezután következő, most még nem látott küzdelmekhez a legerősebb lelki fegyvert adjuk ezzel a kezébe.

Iskolábajáró gyermekeink vallástanítását kísérjük mindig komoly figyelemmel. Nem kell nekünk házi vallástanítóknak lennünk, elég, ha megkérdézzük, vagy figyelmeztetjük, hogy szorgalmasan tanulja meg a vallást. Ha a gyermek a szüleitől azt látja és hallja, hogy a vallás megtanulására mindennél nagyobb figyelmet fordítunk, ő maga is jobban utána lát a dolgának, s szorgalmával igyekszik figyelmünket viszonzni. Jó, ha már kisgyermek korában olykor utalna az elkövetkező kísérésekre, s nemcsak megtanítjuk, hanem gyakoroljuk és éljük a mi drága református vallásunkat. Az uram mondja, hogy ő már az első elemistáknak imádságszerűen tanítja meg és minden órán elmondhatja a gyermekekkel, hogy „én református vallású vagyok, ebben az egyházban születtem, ebben kereszteltek meg, ebben konfirmálok, *ebben kötök házasságot*, ebben is akarok meghalni. Isten engem úgy segítjen“.

Asszonytestvéreim közül talán többen *lednyszövetségeket, nőszövetségeket* vezetnek. Itt is kerítünk alkalmat arra, hogy ne csak általánosságban beszéljünk a hit dolgairól, hanem éppen a legsajátosabb helyzetünk figyelemmel tartásával. Még akkor is, ha egészen egyhíű a gyülekezet. Mert leányaink, ifjaink elkerülnek a háztól, iskolába, tanulóknak, cselédnek, más helyen mennek férjhez, vagy házasodnak. Ha nagyon mélyen a lelkükbe véstük a református öntudatot, nyugodtabban bocsátjuk őket lelkileg az újtókra. Kívánatos volna, hogy a nőszövetségek munkaprogramjában egységesen az egész kerületben érvényesüljön a hit öntudatosításának ugyanazon gondolata, a veszélyek közös felmutatása, a harcok megvívásának azonos módszere, a házasság kérdésében egyforma magatartásunk világos felmutatása. Mert a reverzális elleni harcot bár gyülekezetként vívjuk, de a gyülekezetek egymásért is felelősek, nem mindegy nekünk, hogy aki városunkba nagy korában költözik be, vagy nagy korában megy el a szülői háztól, honnan jött, milyen lelki nevelésben részesült.

Sokszor kínálkozik rá alkalom, hogy a *gyülekezet családdjaival* érintkezzünk. Igyekezzünk hozzájuk barátságosaknak lenni, ébresszük fel magunk iránt a bizalmat, mert amikor segítségre szorulnak, nagyobb bizalommal fordulnak hozzánk. Én — sajnos — ezen a téren nem sokat tudok tenni, részben a nagy családi elfoglaltság, részben a gyülekezet nagy volta miatt. Falusi gyülekezetben a papné mindenkit személy szerint ismer, néhány esztendő leforgása után a különböző alkalmak nemcsak testben, de lélekben is igen közel hoznak egymáshoz, s igazán tudnánk úgy élni, mint a gyülekezet gondozó anyja.

Mély lelki vallásos neveléssel a reverzális elleni küzdés terén legfontosabb és leghatásosabb feladatunkat teljesítettük.

II.

Mit tegyünk, ha már látjuk a vegyesházasság veszélyét? Református felfogásunk szerint a vegyesházasságot nem tartjuk szerencsésnek, mert igen sok nehézséggel kell a házaselektnek a különböző hit miatt megküzdeni; s a gyermekek egységes lelki nevelését szinte lehetetlenség teljesíteni, de ha Isten úgy határozott és Isten döntését a fiatalok elfogadják, nem tilthatjuk el őket a vegyesházasságtól.

Igyekezünk arra, hogy gyermekeink vegyesházasságra ne lépjenek. Mi otthon, édesapámék házában komoly vallásos nevelést nyertünk. Két bátyám — akik szintén mélyen vallásosak — amiatt nősültek elég késő, mert más vallásut nem akartak elvenni s Isten mintha mindig róm. katolikus leányokat vezérelt volna úljukba. Még reverzálissal sem voltak hajlandók házasságot kötni. S ha későn is, Isten mindkettőnek vallásos református leányt rendelt feleségül. Aki a vallását komolyan veszi s élettársával lelki közöségben is akar élni, az más vallással való házasságra nehezen tudná ráadni magát.

Vegyesházasságra készülő ifjainkat keressük fel, amíg nem késő, figyelmeztessük őket a vegyesházasság nehézségeire. Ha nem vagyunk olyan közvetlen személyes viszonyban, hívjuk fel rá a lekipásztornak, vagy valamelyik bizalmas ismerősének a figyelmét és ajánljuk szeretetteljes gondozásába.

Nem árt, ha eseteket elmondunk, hogy ez vagy az az ismerősünk, hogy vívta meg ezt a harcot. Ha pedig könnyelműen veszik a dolgot, arról is beszélhetünk, hogy nagyon sok család békességét a különböző hit mennyire megzavarta, feldulta. Számtalan olyan református vallással találkozunk, aki meggondolatlanul reverzalist adott, s csaknem kivétel nélkül megbánták, pedig akkor még nem tiltották el a református felet az úrvacsorázástól. Mondjuk meg azt is, hogy aki reverzalist ad, azt az egyház az úrvacsorázók közöségéből kizárja. A legtöbb baj mindig abból származik, ha előre a vegyesházasság nehézségeit könnyelműen veszik, s hitőkkel nem törődnek. Később aztán annál nagyobb bajok támadnak a mulasztásból. Egy ismerős papleány férjhez ment egy római katolikus vallású férfihoz. A férfi nagyon engedékeny volt. Bár reverzalist egyik sem adott, a férfi nemtörődőséggel hagyta fiugyermekeit a református vallásban keresztelni, az édesanya pedig egyformán valamennyit református szellemben kezdte nevelni. Egyszer az apa súlyos beteg lett. Gyónni szeretett volna. Elhívták a katolikus papot, aki azonban nem gyóntatta meg, amíg a férj halálos ágyánál újra nem esküsznek. Az asszony beteg férje lelki nyugalmáért ezt a rendkívül nagy áldozatot meghozta. Pár nap múlva a férfi meghalt. Isten így oldotta meg a református papleány súlyos lelki gyötrődését. Rettenetes lett volna neki, ha férje az ő visszautasító

magatartása miatt nem gyónhatott volna meg. De még rettenetesebb lett volna, ha a férj életben marad s talán éppen amiatt következik be a lelki szakadás, hogy a feleség férje halálos vívódása közben nem állott mellette és nem hozta meg egyénileg a nagy áldozatot. De az asszonynak is milyen nehéz lett volna, ha később születendő gyermekeit nem tarthatta volna meg magának. Ilyen és ehhez hasonló esetek gyakran előfordulnak. Amikor a vegyes házasság ellen küzdünk, a lélek megmaradásáért küzdünk. Hát ha az ilyen súlyos esetek mind a fiatalt, mind a szülőket megdöbentik!

Azt is megtehetjük, hogy a másvallású előtt saját egyháza felfogásának tarthatatlanságára utaljunk. Már sokan megértették, hogy amit ők a nem katolikus féltől kívánnak, igazságtalan és éppen saját egyházuk makacssága hajtotta a katolikus felet a mi egyházunkba.

III.

S mit tegyünk, ha már megtörtént a szomorú dolog, reverzális adás kárunkra? Sokan azt mondják, hogy az ilyen legyen a gyülekezet előtt megvetett és kitagadott. Mindenesetre bűne miatt azt a büntetést, amivel az egyház sújtja, el kell szenvednie. Az ilyeneket a gyülekezetben mások elé követendő példaképpen bizonyára nem állítjuk. De ne mondjunk le róluk végérvényesen! Néhány esztendő után, vagy lehet még ennyi sem szükséges hozzá, ő maga fog azoknak a testvéreinek igazat adni, akik bűnös tetteire figyelmeztették, attól őt távol akarták tartani. Ritka, hogy a könnyelműen reverzális adók lelkében a büntudat fel ne ébredjen. A büntudat a bűnbánat érzését váltja ki, megtörténhetik, hogy szelíd, testvéries magatartásunkkal eltévelyedett testvéreinket könnyek között térítjük vissza a régi egyházba. Sohasem szabad elfelejtenünk, hogy Isten reánk a lelkek megtartásának munkáját bízta s úgy kell őket tekintenünk, mint elveszetteket, akiket az Isteni kegyelem megtalálhat és hazahívhat.

Szeretettel kérlek titeket asszonytestvéreim, ti is gondolatokat, tapasztalatokat mondjátok el s most már együtt beszéljessünk a reverzális küzdelemben mindnyájunkra váró közös feladatainkról.

DAVID GYULÁNÉ.

Klmutatás

a Lelkésznék Szövetségének segélyalapjára 1943 szeptember 10-től november 10-ig beküldött tagsági díjakról és adományokról:

A kalotaszegi e. m. Lelkésznék Szövetsége pótlólag beküldött tagsági díja 45 P, a kézdi e. m. Lelkésznék Szövetsége tagsági díja 30, a széki e. m. Lelkésznék Szövetsége tagsági díja 98.90, László Dezsőné (Kolozsvár) tagsági díja 10, Laár Ferencné (Kolozsvár) tagsági díja 10, a görgényi e. m. Lelkésznék

nék Szövetsége tagsági díja 180, a bekecsalji e. m. Lelkésznék Szövetsége tagsági díja 310, Tőkés Istvánné (Kolozsvár) tagsági díja 10, Szász Tiborné (Bibarcfalva) tagsági díja 10, Kádár Gézané (Kolozsvár) tagsági díja 10, A dési e. m. Lelkésznék Szövetsége pótlólag bejött tagsági díja 60, a marosvásárhelyi ref. napok alkalmával rendezett hangverseny jövedelméből a ref. egyház adománya 1000, az udvarhelyi e. m. Lelkésznék Szövetsége tagsági díja 380, Valády Györgyné (Kolozsvár) tagsági díja 10, Borbáth Dánielné (Kolozsvár) tagsági díja 10, Biró Mózesné (Kolozsvár) tagsági díja 10, dr. Juhász Istvánné (Kolozsvár) tagsági díja 10, dr. Tavaszy Sándorné (Kolozsvár) tagsági díja 10, dr. Imre Lajosné (Kolozsvár) tagsági díja 10, dr. Nagy Gézané (Kolozsvár) tagsági díja 10, Nagy Andrásné (Kolozsvár) tagsági díja 10, Maksay Albertné (Kolozsvár) tagsági díja 10, Járosi Andorné (Kolozsvár) tagsági díja 10, Székely Jánosné adománya 10, Sándor Ferencné (Kolozsvár) 10, özv. Máthé Sándorné (Kolozsvár) 10, Tőkés Sándorné (Magyarpalatka) 10, Vásárhelyi Jánosné (Kolozsvár) 50, Dóczy Ferencné (Kolozsvár) 10, dr. Mózes Andrásné (Kolozsvár) 10, dr. Gönczy Lajosné (Kolozsvár) adománya 10, Kertész Mártonné (Vajdakamarás) 10, Szentgyörgyi Pálné (Kolozsvár) 10, Gub Márkné (Csikfalva) 10, Csekme Ádámné (Szentgerice) 10, Lakatos Jánosné (Középlak) 10, özv. Major Gyuláné (Zilah) 10, özv. Bartha Péterné (Csókfalva) 10, N. N. adománya 1, Csiszárné (Köblös) 10, a szilágyszolnoki e. m. Lelkésznék Szövetsége pótlólag beküldött tagsági díja 76 Pengő 76 f, Hegyi Péterné (Kajántó) 20 P. Összesen: 2551 Pengő 66 fillér, azaz kétezeröttszázötvenegy pengő 66 fillér. — A segélyalapra összesen befolyt: 11.112 Pengő 44 fillér, azaz tizenegyezerszázötvenkét pengő 44 fillér.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

László Dezső: Ige — hit — egyház.

(Kolozsvár, 1943.)

A külső formáról szívesen megfedkeznek az ember, ha egy „a lelki megújulás és megtisztulás, a lelki erők összeszedése és mozgósítása” tárgyú könyvet olvas. Ez a tanulmánygyűjtemény pedig 144 oldalon keresztül a maga külső igénytelenségében mindenestől a *belső összeszedésre* irányítja a figyelmet: nem írói fogásokkal, hanem a ma emberének az élő, beszélő, cselekvő Isten elé állításával. A gyülekezeti lelkipásztor tudományos és mégis egészen *közérthető* bizonyágtételén át a Szentlélek által jelenlevő, személyes Isten talál utat az olvasó felé. Az ú. n. középosztály embere éppoly lelki és szellemi áldásnak tekintheti, mint a népiskola tanítványa, vagy akár a theologiai-lag képzett egyházi szolgáló.

Az „ige — hit — egyház”-nak legkülönbébb vetületeit boncolja s kétségtelen, hogy minden vonatkozásban azt adja tovább, *amit a Szentírásan keresztül megértett*. Ez a vonás mindvégig jellemzi írását s innen érthető a könyv *belső egysége*, mely annyi meg annyi formálisan egymástól eltérő problémát szerves egésszé tesz. Igehirdetés, szeretetmunka, theologia, nevelés, tanítás, felekezeti keresztkérdés, egyház és világ, templom, sors, házasság, családi élet, halál, reformáció, lelkipásztor, állam, írásprincípium, hitvallás, fegyelem, jellem, közélet stb., stb. egyetlen izzó pontba kerül, hitkérdéssé lesz s *Isten vilzválasztója tisztítja meg sok üressé lett, elferdített vagy éppen elfelejtett fogalmunkat*. A fenti felsorolásból és a meg nem említettekéből az is kitűnik, hogy a munka másik oldalon mindenestől az *Anyaszentegyház* — a szerző megfogalmazása szerint helyesebben: a gyülekezetek — *életére* néz. Egyetlen mondanivalója sincs, amelyik egy élő gyülekezetet ne foglalkoztatna. Reméljük, hogy sok református ember életében lesz áldott eszköze a „lelki megtisztulásnak.”

A predestináció kapcsán (25—26., 47. oldal) jó lenne részletesen felszámolni egy ilyen nagy olvasóközönség számára közzétett munkában azzal a reformátusnak nevezett (és közkeletű) eleveelrendeléstannal, amely lényegében nem több, mint a mohamedán fatalizmus. Talán kálvini hagyománnyal is szakítani kellene bizonyos értelemben (nem a kettős predestináció ellen szólunk!) s ez mindenesetre megnehezíti a döntést, de a Szentíráshoz való hűség arra kötelez, hogy merjünk ezen a ponton is ne a logikára, hanem az Igére figyelni. Ismételjük: nem a kettős predestináció ellen van kifogásunk, mely „a keresztyén hitvallásnak — ha úgy tetszik — stílusa, belső szerkezete”, de igenis *annak a fatalisztikus, dekrétális jellegével szemben*. Különösen állást kell foglalni azért, mert a közéletben a mai napig azt jelenti, hogy Isten a világ teremtése előtt dekrétummal egyeseket a halálra, másokat pedig — függetlenül Krisztustól — az életre rendelt el . . .

Ez a szerző szép fejtegetéseit ebben az irányban bővítette volna.

A Szentírás alapján kétségbe lehet vonni, hogy „az ember addig, amíg házaseletet nem él, nem él teljes emberi életet.“ (101. old.) Bizonyos, hogy a szerző sem akar különbséget tenni ú. n. emberi és isteni élet között és hogy nem a „kor“ szava érvényesül az idézett mondatban, de így is félreértésre ad okot ez a megállapítás. Nem akarunk csupán a fizikailag meddő életekre stb. hivatkozni, hanem határozottan azokra az egészséges hívő emberekre gondolunk, akik sem az egyháztörténelemben, sem a biblia világában nem ismeretlenek. Ők nem éltek volna „teljes emberi életet,“? (Zárójelben ugyanitt hívjuk fel a figyelmet arra a manapság feledésbe ment evangéliumi állásfoglalásra, melyet a vegyesházasságok kapcsán érint a szerző... „Erdély klasszikus földjén“ is szükséges tehát bátor mondani ebben a vonatkozásban!)

A keresztkérdésre vonatkozólag ítéletünk szerint a kereszt centrális református jelentőségének kidomborításától eltekintve, sokkal inkább a történelmi kálvinizmust, mint a Szentírást tartotta szemelőtt.

Az egyháztörténelem tanúsága szerint a keresztiszimbolika visszanyulik az apostoli atyák — a II. sz. első fele — korába. Kb. egy síkon állhatott lényegileg a hal-szimbolikával. Mindenesetre nem keresztiszteletéről vagy éppen imádatról van itt szó, amelyik tényleg később kezdődött, de ez is inkább a IV. sz. első felében. Röviden: a kereszt a II. századtól kezdve többé-kevésbé használt keresztény jelvény volt. De mindezt semminek is tekinthetjük. (?) A mi kérdésünk ez: *szabad-e a keresztet a ref. keresztényen egyházban megtűrni most már nem az egyháztörténetre, hanem a Szentírásra való tekintettel?* Természetesen, az „egyházi életbe“ beletartozik a templom tornya éppúgy, mint a könyvek címlapja, bibliai jelzők stb., stb. (24. oldal) szerző határozottan nemmel válaszol... (Egyáltalán: van-e helye az egyházon kívüli és belüli megkülönböztetésnek egy olyan jelvényvel kapcsolatban, amely az egyházon kívül kétségtelenül értelmetlen és elképzelhetetlen?) *Ha csak annyiról van szó — t. i. egy Kálvin szerinti abuzus elleni küzdelemről —, hogy a kereszt-kultusznak gátat vessünk, akkor minden fenntartás nélkül helyesnek tekintjük a könyv ezirányú mondanivalóját.* De ha egy bármennyire is érthető történelmi hagyomány folytán küzdünk a kereszt használata ellen, akkor hitünk erőtelenségét juttatjuk kifejezésre. Szeretnénk nyomatékosan hangsúlyozni azt, hogy *a kereszt tiszteletén vagy imádatán kívül semmi kifogás nem lehet ellene református részről.* Itt volna az ideje szembeszállni azzal a vélekedéssel, hogy ilyen vagy olyan középületeken a kereszt kitétele katolikus vonást jelent. Ezt a Szentírás nem is tiltja, nem is parancsolja, de példának okáért Pál apostol szellemében egyebet aligha lehet mondani: ha valaki a templom tornyán vagy az úrvacsorai kehely oldalán külsőleg is látni kívánja ezt a jelvényt, abban semmi kifogásolnivaló nincsen. Pedig mindkettő benne van az egyház életében! Summázva: a keresztet nem imádjuk. Ennek mégcsak a gondolata ellen is küzdünk. De ha valaki hittel és néni az egyházi hagyomány szemüvegével tekint a keresztre, úgy a kereszt akadály nélkül ugyanolyan jelvény, mint a csillag, a hal vagy a kakas. Ezt azért szükséges ennyire félreérthetetlenül kimondani, meri református egyházunkban a László Dezső könyve után is botránkozás köve lesz a kereszt a „kálvinista“ ember szemében.

TÖKÉS ISTVÁN.

Legújabb kiadványok:

Andrási Tivadar: Jézus. ára 5.— P.

Barth Károly és Barth Henrik: Szempontok a Szentlélekről szóló tanhoz.

Fordította: Kozma Tibor, ára 3.— P.

Kálvin János: Magyarázata Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához. Fordította: Rábold Gusztáv. Synoptikus I. kötet 8.— P. II. kötet 8.— P, III. kötet 8.— P, IV. kötet 8.— P. Mind a négy együtt 28.— P. — Kapható még az Ap. Csel. magyarázatának I-ső kötete, ára 12.— P. Ap. Csel. magyarázatának II-ik kötete, ára 12.— P.

Juhász István: A reformáció az erdélyi románok között. 276 oldal, ára 8.— P.

Katonának való füzetek, drb. à 30 fillér.

Nagy Mózes E.: A nő az Ige mérlegén. 40 f.

„ **A négyes.** 40 fillér.

„ **Levelező nagyasszonyok.** 40 f.

Kádár Géza: Ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Temetési beszédek. Szerző kiadása. 170 oldal, ára 7.— P.

A mi dalaink. VIII-ik, legújabb kiadás, ára 2.— P.

Zengjen Hálaének. X-ik kiadás, 1.— Pengő.

„**Itt az Isten köztünk.**“ 1944. évre, 3-60 P.

Bántó Tercsi: Ibolyavirág. Kis színdarab
gyermekeknek egy felvonásban, dalbetéttel, ára
20 fillér.

Két színdarab. (Karácsonyi álom, A kísértet) 1 20 P.

Sillay István: Hazátlanok. 6— P.

Tiéd a dicséret. (Prédikációk, Incze Gábor
gyűjteménye.) 8— P.

Fiers Elek: Isten pénzügyei. III. kiadás, 40 f.

Mózes A.: Szabó Sári néni. II. kiadás, 50 f.

**Mózes András: Az erdélyi román refor-
máció kátéirodalma,** ára 5 P.

Ráday Pál: Lelki hódolás. Imakönyv, ára füzve
2.50, kötve 12— P.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

László Dezső: Ige - Hit - Egyház, ára 5 P.

Kádár Géza: Templomi Imák, ára 8 P.

Minden magyarországi vallásos jellegű kiadvány kapható
vagy beszerezhető az „Ifjú Erdély“ Iratterjesztésében.
A „Soli Deo Gloria“ Szövetség és „K. I. E.“ minden
még kapható kiadványa, az „Exodus“ kiadványai (Kará-
csony Sándor könyvei stb.), a „Traktátus Sorozat“ könyvei
és a „Bethlen Gábor“ könyvkereskedés kiadványai bolti
árakon kaphatók. Új szorgalmi képek, bibliai mon-
dásos képeslapok nagy választékban kaphatók.

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS. — Felelős kiadó: BEKESS KÁROLY.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Hitler-tér 13. Református Theológia.
Csakaszámja száma: 72.276.

Jordáky-nyomda, Kolozsvár, Hitler tér 13. — Felelős vezető: Jordáky Lajos